

Kohtuasi C-170/21

Eelotsusetaotluse kokkuvõte Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõike 1 alusel

Saabumise kuupäev:

15. märts 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski rayonen sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. märts 2021

Avaldaja:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Võlgnik põhikohtuasjas:

T.I.T.

Põhikohtuasja ese

Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku (Grazhdanski protsesualen kodeks, edaspidi „GPK“) artiklile 410 tuginev avaldaja avaldus teha võlgniku suhtes maksekäsk seoses rahalise nõudega, mis moodustub pooltevahelise tarbijakrediidilepingu kohasest põhinõudest, lepingulisest intressist, kõrvalteenuste paketi tasust ning viivisest.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõike 1 tõlgendamine.

ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et menetlustes, milles võlgnik kuni maksekäsu tegemiseni ei osale, peab kohus omal algatusel hindama lepingutingimuse ebaõiglast olemust ja ebaõiglase olemuse kahtluse korral jätma lepingutingimuse kohaldamata?
2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt: Kas liikmesriigi kohus peab maksekäsu tegemisest täielikult keelduma, kui osa nõudest põhineb ebaõiglasel lepingutingimusel, mis osaliselt määrab esitatud nõude suuruse?
3. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt ja teisele küsimusele eitavalt: Kas liikmesriigi kohus peab maksekäsu tegemisest keelduma nõude selle osa puhul, mis põhineb ebaõiglasel lepingutingimusel?
4. Juhul kui kolmandale küsimusele vastatakse jaatavalt: Kas kohus peab omal algatusel arvesse võtma lepingutingimuse ebaõiglase olemuse tagajärgi, kui tema käsutuses on teave sellise lepingutingimuse alusel tehtud makse kohta, ning nägema ette selle makse tasaarveldamise muude lepingujärgsete kohustustega, mis on veel täitmata, ning millistel tingimustel peab kohus seda tegema?
5. Juhul kui neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt: Kas kõrgema astme kohtu ettekirjutused, mille järgimise kohustus on madalama astme kohtule pandud riigisisese õigusega, on liikmesriigi kohtule siduvad, kui need ei võta arvesse lepingutingimuse ebaõiglase olemuse tagajärgi?

Viidatud liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288; edaspidi „direktiiv 93/13/EMÜ“) artikli 6 lõige 1.

Euroopa Kohtu 4. juuni 2009. aasta otsus Pannon GSM Zrt. (C-243/08 EU:C:2009:350) [vt resolutsioon]

Viidatud riigisisised õigusnormid ja kohtupraktika

1. Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Grazhdanski protsesualen kodeks (edaspidi „GPK“))

Artikkel 278. [Viidatud säte käsitleb edasikaebusi. Neid menetletakse kinnisel istungil. Seal tehtud otsus on madalama astme kohtule siduv.]

Artikkel 410. (1) Avaldaja võib taotleda maksekäsu tegemist:

1. rahaliste nõuete või asendatavate asjadega seotud nõuete korral, kui nõude menetlemine on rajoonikohtu [rayonen sad] pädevuses; [2. vallasasja väljaandmiseks]

(2) Avaldus peab sisaldama täitedokumendi taotlust ning vastama artikli 127 lõigete 1 ja 3 ning artikli 128 punktide 1 ja 2 nõuetele.[...]

(3) (uus – DV, nr 100, 2019) Kui nõue tuleneb tarbijalepingust, tuleb avaldusele lisada leping, kui see on koostatud kirjalikult, ning selle lisad ja muudatused ja võimalikud kohaldatavad tüüptingimused.

Artikkel 411. Avaldus tuleb esitada selle koha rajoonikohtule [rayonen sad], kelle tööpiirkonnas on võlgniku alaline elukoht või registrijärgne asukoht [tähtaeg kohtualluvuse kontrollimiseks]. Tarbija vastu tuleb avaldus esitada selle koha kohtule, kelle tööpiirkonnas on tarbija viibimiskoht, viibimiskoha puudumise korral [sellele kohtule], kelle tööpiirkonnas on tarbija alaline elukoht. [toimimine juhul, kui avaldus esitatakse kohtule, kellele asi ei allu].

(2) Kohus vaatab avalduse läbi menetlusküsimusi käsitleval kohtuistungil ja teeb lõikes 1 sätestatud tähtaja jooksul maksekäsu, välja arvatud juhul, kui:

1. avaldus ei vasta artikli 410 nõuetele ja avaldaja ei kõrvalda puudusi kolme päeva jooksul alates asjaomase teate saamisest;

2. avaldus on vastuolus seaduse või heade kommetega;

3. (uus – DV, nr 100, 2019) nõue põhineb tarbijalepingu ebaõiglasel lepingutingimusel või esineb sellise lepingutingimuse olemasolu suhtes põhjendatud kahtlus;

4. ja 5. [Sätted puudutavad olukorda, kus võlgnikul ei ole Bulgaarias alalist elukohta ega tegevuskohta.]

(3) Kui kohus avalduse rahuldab, teeb ta maksekäsu, mille ära kiri toimetatakse võlgnikule kätte.

Artikkel 413. (1) Maksekäsk ei ole vaidlustatav muus osas kui kulud.

(2) Otsuse, millega jäetakse maksekäsu tegemise avaldus täielikult või osaliselt rahuldamata, võib avaldaja vaidlustada kaebusega; ära kirja kättetoimetamiseks ei ole vaja lisada.

Artikkel 414. (1) Võlgnik võib esitada maksekäsu või selle osa vastu kirjaliku vastuväite. [vastuväite põhjendus]

(2) Vastuväide esitatakse ühe kuu jooksul alates maksekäsu kättesaamisest. Tähtaega ei saa pikendada.

Artikkel 415. (1) Kohus juhib järgmistel juhtudel avaldaja tähelepanu võimalusele esitada hagi:

1. kui vastuväide on esitatud tähtajaks;
  2. [kättetoimetamine, kui võlgniku elukoht või asukohta ei ole võimalik kindlaks teha];
  3. kui kohus on maksekäsu tegemise avalduse rahuldamata jätnud.
- (2) Kui kohus on lõike 1 punktis 2 nimetatud juhul juhtinud tähelepanu võimalusele esitada hagi, peatab kohtul juhul, kui on tehtud artikli 418 kohane täitemäärus, täitmise ajutiselt.
- (3) Lõike 1 punktide 1 ja 2 kohane hagi on tuvastushagi, punkti 3 kohane hagi on sooritushagi.
- (4) Hagi esitatakse ühe kuu jooksul alates teavitamisest; [märkused kohtukulude kohta]
- (5) Kui avaldaja ei esita tõendeid hagi tähtaegse esitamise kohta, tunnistab kohus maksekäsu ja artikli 418 kohaselt antud täitemääruse tervikuna või osaliselt tühiseks.

Artikkel 416. Kui vastuväidet tähtajaks ei esitata [või kui see võetakse tagasi või kui kohtuotsus, millega nõue tuvastatakse, muutub lõplikuks), siis maksekäsk jõustub. [tehakse täitemäärus]

Artikkel 422. (1) Nõude tuvastamise hagi loetakse esitatuks ajal, mil esitati maksekäsu tegemise avalduse, kui järgitud on artikli 415 lõikes 4 sätestatud tähtaega.

- (2) Lõike 1 kohane hagi esitamine ei too kaasa esialgse täitmise lõpetamist [...].
- (3) Kui hagi jäetakse lõplikult jõustunud kohtuotsusega rahuldamata, siis täitmine lõpetatakse [...].
- (4) Täitmisotsuse tühistamise otsust ei tehta, kui hagi jäetakse rahuldamata, kuna nõuet ei saa maksma panna.

2. Kohustuste ja lepingute seadus (Zakon za zadalzheniata i dogovorite, edaspidi „ZZD“)

Artikkel 76. (1) Isik, kes võlgneb teisele isikule mitu samalaadset sooritust, võib juhul, kui täitmisest kõikide nõuete rahuldamiseks ei piisa, määrata, millised nõuded ta täitmisega rahuldab. Kui ta sellekohast otsust ei tee, rahldatakse teda kõige enam koormav nõue. Mitme teda võrdselt koormava nõude korral rahldatakse varaseim nõue ja juhul, kui kõik nõuded on tekkinud ühel ajal, rahldatakse kõik nõuded proportsionaalselt.

(2) Kui täitmisest intressi, kulude ja põhinõude rahuldamiseks ei piisa, rahuldatakse esmalt kulude nõue, seejärel intressinõue ja viimases järjekorras põhinõue.

3. Tarbijakrediidiseadus (Zakon za potrebitelskia kredit, edaspidi „ZPK“)

Artikkel 9. (1) Tarbijakrediidileping on leping, millega krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti laenu, maksetähtaja edasilükkamise või muu sarnase rahastamisabi kujul. [erandid]

(2) Tarbijakrediidilepingu pooled on tarbija ja krediidiandja.

(3) Tarbija on füüsiline isik, kes tegutseb tarbijakrediidilepingu sõlmimisel väljaspool oma kutse- või majandustegevust.

(4) Krediidiandja on füüsiline või juriidiline isik, kes annab või kohustub andma krediiti oma kutse- või majandustegevuse raames.

Artikkel 10a. (1) Krediidiandja võib nõuda tarbijalt tasu ja vahendustasu tarbijakrediidilepinguga seotud lisateenuste eest.

(2) Krediidiandja ei või nõuda tasu ega vahendustasu krediidi väljamaksmise ja haldamisega seotud tegevuse eest.

(3) Krediidiandja võib ühe ja sama tegevuse eest tasu ja/või vahendustasu nõuda vaid üks kord.

(4) Tasu ja/või vahendustasu liik, suurus ja tegevus, mille eest tasu nõutakse, tuleb esitada tarbijakrediidilepingus selgelt ja arusaadavalt.

Artikkel 19. (1) Krediidi kulukuse aastamäär kujutab endast krediidi jooksvat ja tulevast kogukulu tarbijale (intressid, muud otsesed ja kaudsed kulud, vahendustasud, igat liiki tasud, sealhulgas vahendajatele lepingu sõlmimise eest makstav tasu), mis on väljendatud aastase protsendimäärana antud krediidi kogusummast.

(2) [krediidi kulukuse aastamäära arvutamine]

(3) [Krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel ei võeta arvesse järgmisi kulusid: 1. kulud, mida peab tarbija kandma tarbijakrediidilepingust tulenevate kohustuste rikkumise korral; 2. muud kulud kui kauba või teenuse ostuhind, mille peab tarbija tasuma; 3. tarbijakrediidilepinguga seotud konto pidamise kulud, sellise maksevahendi kasutamise kulud, mis võimaldab teha makseid seoses krediidi väljamaksmise või tagasimaksmisega, ja muud sarnased kulud]

(4) Krediidi kulukuse aastamäär ei või olla kõrgem kui viiekordne seadusjärgne intressimäär levides või mõnes muus vääringus, mis on kindlaks määratud Bulgaaria Vabariigi ministrite nõukogu otsusega.

(5) *Lepingutingimused, mis näevad ette lõikes 4 sätestatud määrast kõrgema määra, loetakse tühiseks.*

(6) *Maksete tegemisel lepingute alusel, mis sisaldavad lõike 5 kohaselt tühiseks tunnistatud lepingutingimusi, arvatakse lõikes 4 kindlaks määratud künnist ületavad summad maha krediidi järgmistest osamaksetest.*

Artikkel 20. (1) *Tarbijatele käesolevast seadusest tulenevaid õigusi ei või piirata. Kokkulepped, mis tarbijate õigusi juba ette välistavad või piiravad, on tühised.*

(2) *Loobumine tarbijatele käesolevast seadusest tulenevatest õigustest on tühine.*

(3) [Keeld jätta tarbijat ilma talle käesoleva seaduse või mõne muu EL liikmesriigi õiguskorra alusel antud õiguskaitsest, kui leping on vahetult seotud Bulgaaria Vabariigi või mõne muu liikmesriigi või mitme liikmesriigi territooriumiga].

Artikkel 21. (1) *Tühine on igasugune tingimus tarbijakrediidilepingus, mille eesmärgiks või toimeks on käesoleva seaduse nõuetest kõrvalekaldumine.*

(2) *Fikseeritud intressimääraga tarbijakrediidilepingu tingimused, mis näevad krediidiandjale ette suurema kahjuhüvitise, kui on sätestatud artikli 32 lõikes 4, on tühised.*

Artikkel 22. [muud tühisuse juhud]

Artikkel 23. *Kui tarbijakrediidileping on tunnistatud tühiseks, maksab tarbija tagasi vaid krediidi netosumma ja ei pea maksma intressi ega muid krediidiga seotud tasusid.*

Artikkel 24. *Tarbijakrediidilepingute suhtes kehtivad ka tarbijakaitse seaduse (Zakon za zashtita na potrebitelite) artiklid 143–148.*

4. Tarbijakaitse seadus (Zakon za zashtita na potrebitelite, edaspidi „ZZP“)

Artikkel 143. (kehtiv kuni 23. detsembrini 2019) *Ebaõiglane tingimus on tarbijaga sõlmitud lepingus iga kokkulepe, mis on vastuolus heausksuse nõudega ning kutsub esile müüja või teenuse osutaja ja tarbija lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat sellega, et:*

1. [piirab müüja või teenuse osutaja vastutust, kui müüja või teenuse osutaja tegevuse või tegevusetuse tulemuseks on tarbija surm või kehavigastus]

2. välistab või piirab seadusjärgseid õigusi, mida võib tarbija kasutada müüja või teenuse osutaja või muu isiku vastu lepinguliste kohustuste täitmata jätmise, osalise täitmata jätmise või puuduliku täitmise korral, sealhulgas välistab

võimaluse tasaarveldada müüja või teenuse osutaja nõuet vastunõude esitamiseiga;

3. *seob müüja või teenuse osutaja soorituse tingimusega, mille täidetus sõltub vaid müüjast või teenuse osutajast;*

4. *[annab õiguse teenust või kaupa kinni pidada, kui lepingut ei sõlmita või ei täideta, ainult müüjale või teenuse osutajale, kuid ei anna seda õigust tarbijale];*

5. *paneab tarbijale, kes oma kohustusi ei täida, ebaproportsionaalselt suure tasu või lepingutrahvi tasumise kohustuse;*

6. *annab müüjale või teenuse osutajale – kuid mitte tarbijale – õiguse oma kohustustest enda äranägemisel vabaneda ning juhul, kui müüja või teenuse osutaja ütleb lepingu ise üles, kinni pidada summad, mida on makstud müüja või teenuse osutaja poolt veel osutamata teenuse või tarnimata kauba eest;*

7. *lubab müüjal või teenuse osutajal – välja arvatud kaalukate põhjuste olemasolul – tähtajatut lepingut etteteatamistähtajata üles öelda;*

8. *määrab tarbija poolt lepingu vaikumisi pikendamiseks ebaproportsionaalselt lühikese tähtaja, kui tarbija ei esita vastuväiteid;*

8a. *näeb ette tähtajalise lepingu automaatse pikendamise, kui tarbija lepingu lõpetamise soovi ei avalda, ja määrab tarbija asjaomase avalduse esitamise tähtpäevaks kuupäeva, mis jääb lepingu lõppemise kuupäevast põhjendamatult kaugemale;*

9. *nõuab tarbijalt nõustumist tingimustega, mille olemasolust ei saanud tarbija teada enne lepingu sõlmimist;*

10. *[lubab müüjal või teenuse osutajal lepingutingimusi ühepoolset ilma lepingus nimetatud põhjuseta muuta];*

11. *[lubab müüjal või teenuse osutajal kauba või teenuse omadusi ühepoolset ilma põhjuseta muuta];*

12. *[näeb ette, et hind määratakse kauba tarnimise või teenuse osutamise ajal, või annab müüjale või teenuse osutajale õiguse hinda tõsta, ilma et tarbijal oleks sellisel juhul õigust lepingust taganeda];*

13. *[annab müüjale või teenuse osutajale ainuõiguse lepingutingimusi tõlgendada];*

14. *näeb ette, et tarbija peab oma kohustusi täitma, kuigi müüja või teenuse osutaja oma kohustusi ei täida;*

15. näeb ette, et müüja või teenuse osutaja võib lepingulised õigused ja kohustused ilma tarbija nõusolekuta loovutada, kui see võib kaasa tuua tarbijale ette nähtud kaitse vähenemise;

16. [võtab tarbijalt võimaluse kasutada õiguskaitsevahendeid kohtus või muid vaidluste lahendamise vahendeid või muudab nende kasutamise raskemaks, tarbija käsutuses olevaid tõendeid põhjendamatult piirab või paneb tõendamiskoormise tarbijale];

17. [piirab müüja või teenuse osutaja vastutust tema esindajate poolt üle võetud kohustuste eest];

18. ei anna tarbijale võimalust hinnata lepingu sõlmimise majanduslikke tagajärgi;

19. seab muid sarnaseid tingimusi.

Artikkel 143. (nr 100, 2019 muudetud redaktsioon) (1) *Ebaõiglane tingimus on tarbijaga sõlmitud lepingus tarbijat kahjustav kokkulepe, mis on vastuolus heausksuse nõudega ning kutsub esile müüja või teenuse osutaja ja tarbija lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse.*

(2) *Ebaõiglane on tingimus, mis:*

1. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 1 enne muutmist, vt eespool];

2. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 2 enne muutmist, vt eespool];

3. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 3 enne muutmist, vt eespool];

4. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 4 enne muutmist, vt eespool];

5. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 5 enne muutmist, vt eespool];

6. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 6 enne muutmist, vt eespool];

7. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 7 enne muutmist, vt eespool];

8. [...sõnastus identne artikli 143 punktiga 8 enne muutmist, vt eespool];

9. [näeb ette tähtajalise lepingu automaatse pikendamise, kui tarbija ei avalda lepingu lõpetamise soovi];

10. [endine nr 9, vt eespool];

11. [endine nr 10, vt eespool];

12. [endine nr 11, vt eespool];

13. [endine nr 12, vt eespool];

14. [endine nr 13, vt eespool];
15. [endine nr 14, vt eespool];
16. [endine nr 15, vt eespool];
17. [endine nr 16, vt eespool];
18. [endine nr 17, vt eespool];
19. [endine nr 18, vt eespool];
20. [endine nr 19, vt eespool].

Artikkel 144. (1) [Artikli 143 lõike 2 punkt 7 ei ole kohaldatav, kui finantsteenuse osutaja jätab endale õiguse tähtajatu leping kaaluka põhjuse olemasolu korral ühepoolset ja ilma etteteatamistähtajata üles öelda.]

(2) [Artikli 143 lõike 2 punkt 11 ei ole kohaldatav tingimuste suhtes, millega 1. finantsteenuste osutaja jätab endale põhjendatud juhtudel õiguse ette teatamata muuta tarbija poolt tehtavate maksete või tarbijale tehtavate maksete suhtes kehtivat intressimäära või finantsteenuste muude kulude suurust; 2. finantsteenuse osutaja jätab endale õiguse tähtajatu lepingu tingimusi ühepoolset muuta]

(3) [Artikli 143 lõike 2 punktid 7, 11 ja 13 ei ole kohaldatavad järgmisele: 1. tehingud väärtpaberite, finantsinstrumentide ning muude kaupade ja teenustega, mille hind sõltub noteeringu või börsiindeksi muutusest või intressimäära suurusest kapitaliturul; 2. muude vääringute ostu või müügi lepingud]

(4) [Artikli 143 lõike 2 punkt 13 ei ole kohaldatav hinna indekseerimise tingimuste suhtes]

Artikkel 145. (1) *Tarbijaga sõlmitud lepingus sisalduva tingimuse ebaõiglase olemuse hindamisel arvestatakse lepingu esemeks oleva kauba või teenuse liiki, kõiki lepinguga sõlmimisega kaasnenud asjaolusid ning kõiki samas lepingus või lepinguga seotud muudes lepingutes sätestatud tingimusi lepingu sõlmimise ajal.*

(2) *Lepingutingimuste ebaõiglase olemuse hindamine ei puuduta lepingu põhieset ega ühelt poolt hinna või tasu ja teiselt poolt vastusoorituseks olevate teenuste või kaupade tasakaalu, kui need tingimused on sõnastatud selgelt ja arusaadavalt.*

Artikkel 146. (1) Ebaõiglased lepingutingimused on tühised, välja arvatud juhul, kui nende suhtes on eraldi kokku lepitud.

(2)–(4) [Sätted määravad kindlaks, millal ei ole lepingutingimuste suhtes eraldi kokku lepitud ja kuidas tuleb seda asjaolu tõendada.]

(5) Ebaõiglaste lepingutingimuste olemasolu tarbijalepingus ei too kaasa lepingu tühisust, kui lepingut on võimalik jätkata ka ilma ebaõiglaste lepingutingimusteta.

Artikkel 147. (1) Tarbijatele pakutavates lepingutes sisalduvad tingimused peavad olema sõnastatud selgelt ja arusaadavalt.

(2) Kui teatava lepingutingimuse tähenduse suhtes esineb kahtlusi, on kohaldatav tarbijale soodsam tõlgendus.

[...]

Artikkel 147a. (1) Tarbijaga sõlmitud lepingus viidatud tüüptingimused on tarbijale siduvad vaid siis, kui neid on tarbijale tutvustatud ja tarbijale on andnud oma nõustumuse.

(2) Tarbija peab tüüptingimustele nõustumuse andmist tõendama oma allkirjaga.

(3)–(5) [Sätted reguleerivad seda, kuidas on tõendatud müüja või teenuse osutaja tüüptingimuste allkirjastatud koopia edastamine tarbijale ja tarbija nõustumus nendega].

Artikkel 147b. (1) Müüja või teenuse osutaja on kohustatud teavitama tarbijat igast muudatusest lepingus viidatud tüüptingimustes seitsme päeva jooksul alates muudatuse tegemisest, kasutades tarbija esitatud telefoninumbrit, e-posti-aadressi või elukoha aadressi.

(2)–(5) [poolte muud toimingud tüüptingimuste muutmise korral]

Artikkel 148. (1) Tarbijakaitsekomisjon:

1.–4. [tarbijakaitsekomisjoni õigused eelsõnastatud tüüplepingutes sisalduvate ebaõiglaste lepingutingimuste korral]

(2)–(4) [tarbijakaitsekomisjoni õigused eelsõnastatud tüüplepingutes sisalduvate ebaõiglaste lepingutingimuste korral]

5. Varhoven kasatsionen sadi (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) tsiviil- ja kaubandusajjade ühiskolleegiumi OSGTK 18. juuni 2014. aasta **tõlgendusotsuse nr 4** punkt 2.b. Kohus leidis: „GPK artikli 410 lõike 1 sõnaselge sätte kohaselt peab avaldus vastama GPK artikli 127 lõike 1 nõuetele, mis tähendab, et see peab sisaldama selgitusi nõude aluseks olevate asjaolude kohta. Sellest tulenevalt on nõude aluse ja suuruse täpsustamine maksekäsu tegemise avalduse nõuetekohasuse tingimus. Juhul kui avalduses ei ole maksekäsu tegemise õiguslikku alust piisavalt täpsustatud, tuleb avaldus rahuldamata jätta; maksekäsu avaldust menetlev kohus ei või võtta õiguslikku alust avaldusele lisatud dokumentidest. Põhjenduseks märgitakse, et GPK artikli 410 kohases

maksekäsumenetluses ei kogu kohus tõendeid (menetluse ese ei ole nõude tuvastamine, vaid üksnes hindamine, kas nõue on vaidluse all) ja järelkult ei saa avalduse lisade põhjal teha järeldusi nõude olemasolu või selle õigusliku aluse kohta. GPK artiklis 417 ette nähtud juhul, mil kohus teeb otsuse avaldaja esitatud dokumendi põhjal, on siiski lubatud tuvastada õiguslik alus ja nõude ese selle dokumendi alusel, kuna seaduse kohaselt tuleb see kohuslikus korras lisada avaldusele, mille alusel tehakse täiteotsus, kusjuures täiteotsuse tegemise tingimuseks on täidetava nõude olemasolu, mida tõendatakse just selle dokumendiga.“

6. Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus, edaspidi „SGS“) sarnased lahendid, mida ei saa vaidlustada: 30. juuni 2020. aasta määrus, 27. novembri 2020. aasta määrus ja teised kohtumäärused. „Profi Kredit Bulgaria“ EOOD määrusekaebuse menetluses, milles oli tegemist olukorraga, kus GPK artikli 410 alusel esitatud maksekäsu tegemise avaldus oli jäetud rahuldamata ja nõue tulenes tarbijakrediidilepingust, mis sisaldas „kõrvalteenuste paketi tasu“ tingimust, tuvastas kohus selle tingimuse tühisuse ZPK artikli 10a lõike 2 ja artikli 19 lõike 4 alusel. Järgnevalt leidis SGS, et ZZD artikli 76 lõige 2 on kohaldatav summadele, mille on võlgnik tasunud muu hulgas nende nõuete täitmiseks, mis on ebaõiglaste lepingutingimuste tõttu tühised.

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Menetluse aluseks on Bulgaaria õiguse alusel asutatud äriühingu Profi Kredit Bulgaria EOOD (edaspidi „Profi Kredit“) 21. oktoobril 2020 GPK artikli 410 alusel esitatud avaldus teha maksekäsk Bulgaaria kodanikust võlgniku T.I.T. suhtes tulenevalt rahalisest nõudest kogusummas 5218,69 Bulgaaria leevi (BGN, edaspidi „leevi“) (ligikaudu 2609 eurot), mis moodustub põhinõudest summas 2035,34 leevi, ajavahemiku 11. juuli kuni 11. august 2020 eest arvestatud lepingulisest intressist summas 1160,46 leevi, kõrvalteenuste paketi tasust summas 1765,61 leevi, ajavahemiku 12. aprill 2018 kuni 11. august 2020 eest arvestatud viivisest summas 212,17 leevi ning ajavahemiku 11. august 2020 kuni 19. oktoober 2020 eest arvestatud viivisest summas 45,11 leevi.
- 2 Oma avalduses märkis Profi Kredit, et esitatud nõuded tulenevad poolte vahel 29. detsembril 2017 sõlmitud tarbijakrediidilepingust, mis on esitatud avalduse lisas. Võlgnik tasus 11 osamakset ja hilines tasumisega. 11. augustil 2020 võeti vastu otsus kohustada tarbijat krediiti tagasi maksma enne tähtaega; tarbijat teavitati sellest.
- 3 Kohus tegi 9. novembril 2020 määruse, milles ta võttis arvesse GPK artikli 411 lõike 2 punktist 3 tulenevat kohustust ja Euroopa Kohtu praktikas (kohtuasjad C-147/16, C-243/08) kehtestatud kohustust hinnata omal algatusel lepingutingimuse ebaõiglast olemust, kui talle on teada selleks vajalikud faktilised asjaolud, ning tegi järelduse, et kohtuasjas esitatud dokumentide põhjal on tõenäoline, et kõrvalteenuste paketti puudutavad lepingutingimused on

ebaõiglasel. Kohus tuvastas, et pooltevahelise lepingulise suhte puhul on tegemist tarbijakrediidilepinguga ZPK artikli 9 lõike 1 tähenduses, mistõttu on kohaldatavad ZPK või ZZP sätted. Sisuliselt leidis kohus, et lepingu punktis V viidatud kõrvalteenuste pakett, milles lepiti kokku eraldi, [...] näeb ette 2292,48 leevi suuruse tasu makse, kusjuures selle hinna eest osutatavad teenused ei ole loetletud ammendavalt, nagu on ette nähtud ZPK imperatiivsetes sätetes. Peale selle ei ole teenuste hinnad esitatud üksikshaaval, nagu on nõutud ZPK artikli 10a lõikes 4, ja seda ei ole tehtud ka kokkuleppes. Lisaks tuleb tasu maksta igal juhul, see tähendab, et seda tuleb maksta ainuüksi teenuste „võimaliku osutamise“ eest, olenemata sellest, kas neid teenuseid lepingu kehtivusaajal kasutatakse. Kokkuleppe preambulis on nimelt märgitud, et õigus nõuda märgitud kõrvalteenuste osutamise eest võetavat tasu tekib allkirjastamisega, kusjuures see õigus tekib täies ulatuses isegi juhul, kui mitte ühtegi kõrvalteenust ei kasutata. Vastavalt lisatud maksegraafikule pidi võlgnik maksma 36 kuu vältel tasu teenuste eest, mida ta ei kasutanud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab Euroopa Kohtu 16. juuli 2020. aasta otsusele C-686/19 seoses direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punktis g sätestatud mõistega „krediidi kogukulu tarbijale“. Kohtu hinnangul on tõenäoline, et konkreetset juhul kohaldatava ZZP artikli 143 tähenduses on vaidlusalusel kokkuleppel tarbijat kahjustav ebaõiglane olemus, mis kutsub esile müüja või teenuse osutaja ja tarbija lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mistõttu tuleb avaldus osas, mis puudutab kõrvalteenuste paketi eest nõutavat tasu summas 1765,61 leevi, rahuldamata jätta.

- 4 Tuginedes avaldaja esitatud teabele, et võlgnik tasus 11 osamakset, ja arvestades nõutud summade suurust, leidis kohus järgmisena, et võlgnik on kokku tasunud 1988,69 leevi suuruse summa, millega tuleb vastavalt ZZD artikli 76 lõikele 2 esimeses järjekorras rahuldada intressinõue ja teises järjekorras põhinõue. Avalduses esitatud summade suuruse põhjal tuleb tuvastada, et summad on maha arvatud ka kõrvalteenuste paketi tasuga seotud nõuetest, kuigi need tuleks maha arvata järgmistest osamaksetest. Seega on nende maksetega vastavalt ZZD artikli 76 lõikele 2 tasutud põhinõude puhul 16 osamakset tervikuna ja 17 osamakset (tasumise tähtpäev 11. juuni 2019) osaliselt ning intressinõude puhul 17 osamakset tervikuna. Seega on intressinõue rahuldatud summas 1206,06 leevi ning põhinõue summas 782,63 leevi, mistõttu on põhinõudest veel rahuldamata 1617,37 leevi ning intressinõudest rahuldamata 609,9 leevi. Ajavahemiku 12. aprill 2018 kuni 19. oktoober 2020 eest nõutud viivise kohta (kogusummas 257,28 leevi) tegi kohus otsuse, et seda on õigus nõuda ajavahemiku 11. juuni 2019 (arvestades maksete summa mahaarvamist järgmistest osamaksetest vastavalt ZZD artikli 76 lõikele 2) kuni 19. oktoober 2020 eest; viivise summaks määras kohus GPK artikli 162 alusel 204,53 leevi; osas, mis puudutab viidatud summa ja nõutud 257,28 leevi suuruse summa vahet (52,75 leevi), tuleb avaldus rahuldamata jätta. Sellele tuginedes jättis kohus äriühingu Profi Kredit 21. oktoobril 2020 esitatud maksekäsu tegemise avalduse GPK artikli 411 lõike 2 punkti 3 alusel osaliselt rahuldamata.
- 5 Sofiyski rayonon sad (Sofia rajoonikohus) tuvastas 9. novembri 2020. aasta kinnisel ettevalmistaval istungil tehtud maksekäsu menetluses, et avalduse

rahuldamise tingimused on täidetud ka GPK artikli 411 lõike 3 alusel, ning tegi järgmise otsuse: võlgnik peab võlausaldajast äriühingule Profi Kredit tasuma 1617,37 leevi suuruse summa, mis moodustub 29. detsembri 2017. aasta tarbijakrediidilepingu kohasest põhinõudest, millele lisandub seadusjärgne intress, mida arvestatakse alates 21. oktoobrist 2020 kuni nõude rahuldamise kuupäevani, ajavahemiku 11. juuli 2019 kuni 11. august 2020 eest arvestatud intress summas 609,90 leevi, ajavahemiku 11. juuni 2019 kuni 19. oktoober 2020 eest sisse nõutav seadusjärgne viivis summas 204,53 leevi ning kohtukulud summas 48,63 leevi ja õigusabikulud summas 23,30 leevi.

- 6 Avaldaja Profi Kredit esitas SRS 9. novembri 2020. aasta määruse peale määruskaebuse SGS-le. SGS märkis 16. veebruari 2021. aasta määruses, et kohus peab maksekäsu tegemise avalduse GPK artikli 411 lõike 2 punkti 3 alusel rahuldamata jätma, kui avaldus põhineb tarbijaga sõlmitud lepingus sisalduval ebaõiglasel lepingutingimusel või kui esineb põhjendatud kahtlus, et selline lepingutingimus on olemas. Määruskaebuse esitaja vastuväidet, et esimese astme kohtul puudub pädevus hinnata lepingutingimuste kehtivust, pidas määruskaebust menetlev kohus põhjendamatuks, kuna kohus võib omal algatusel ja ilma võlgniku vastuväiteta tuvastada lepingutingimuste vastuolu seadusega või heade kommetega; see kohustus on kohtule pandud GPK artikli 411 lõike 2 punktiga 2. Teine argument tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, mille kohaselt peab liikmesriigi kohus omal algatusel hindama direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluvate lepingutingimuste ebaõiglast olemust ja ebaõiglase olemuse sellega kõrvaldama. Sisuliselt leidis määruskaebust menetlev kohus, et tarbijakrediidileping sisaldab ebaõiglast tingimust, mis kohustab tarbijat maksma krediidiandjale tasu kõrvalteenuste osutamise eest.
- 7 Järgmisena leidis määruskaebust menetlev kohus, et määruskaebus on muus osas põhjendatud, kuna GPK artikli 410 alusel on kohus kohustatud tegema maksekäsu, kui GPK-s sätestatud tingimused [tingimuste loetelu] on täidetud. Erandid on sätestatud GPK artikli 411 lõike 2 punktides 1–5. Menetluse ese ei ole nõude tuvastamine, vaid kõigest hindamine, kas nõue on vaidluse all. Seepärast ei ole kohus pädev hindama esitatud nõude esitamise õiguse olemasolu. See küsimus tuleb GPK artikli 422 alusel välja selgitada krediidiandja algatatud hagimenetluses, kui võlgnik kasutab artiklis 414 sätestatud õigust esitada vastuväide. Määruskaebust menetlev kohus leidis, et esimese astme kohtu otsus, mis näeb ette, et kuna kõrvalteenuste paketi tasu puudutav tingimus on tühine ning tasuda tulevate maksete summast on ZZD artikli 76 lõike 2 alusel maha arvatud võlgniku tehtud maksete summa, tuleb osa tarbijakrediidilepingu alusel esitatud põhinõudest, intressinõudest ja viivisenõudest rahuldamata jätta, on väär, kuna sellega on kohus maksekäsu tegemisel ületanud oma kontrolliõigust. Põhinõude ja intressinõude alust ja suurust on avalduses piisavalt täpsustatud ja kui mitte ükski GPK artikli 411 lõike 2 punktides 1–3 sätestatud tingimustest ei ole kohaldatav, siis on GPK artikli 410 kohased maksekäsu tegemise tingimused täidetud. Seda, kas maksekohustus kehtib täies ulatuses, tuleb uurida tuvastushagi raames, mis võidakse seejärel esitada GPK artikli 422 alusel. [summade kordamine]

- 8 Kirjeldatud kaalutlustel jättis SGS SRSi 9. novembri 2020. aasta määruse muutmata osas, millega jäeti rahuldamata Profi Krediti avaldus teha maksekäsk kõrvalteenuste paketi tasust moodustavas summas 1765,61 leevi. Muus osas tühistas SGS SRSi määruse ja otsustas järgmist: „GPK artikli 410 alusel tehakse äriühingu Profi Kredit Bulgaria kasuks maksekäsk, millega nõutakse sisse 417,97 leevi (29. detsembri 2017. aasta tarbijakrediidilepingust tuleneva 2035,34 leevi suuruse põhinõude ja juba välja mõistetud 1617,37 leevi suuruse summa vahe), 550,56 leevi (ajavahemiku 11. juuli 2019 kuni 11. august 2020 eest arvestatud 1160,46 leevi suuruse intressisumma ja juba välja mõistetud 609,90 leevi suuruse summa vahe) ning 52,75 leevi (ajavahemiku 12. aprill 2018 kuni 19. oktoober 2020 arvestatud 257,28 leevi suuruse viivise ja ajavahemiku 11. juuni 2019 kuni 19. oktoober 2020 eest juba välja mõistetud 204,53 leevi suuruse summa vahe), millele lisanduvad põhinõudelt ajavahemikul 21. oktoobrist 2020 kuni nõude täieliku rahuldamise kuupäevani arvestatav seadusjärgne intress ning tasutud kohtukulud ja õigusabikulud summas 96,38 leevi.“ Selle kohtumäärusega, mida ei saa edasi kaevata, saatis määruskaebust menetlev kohus asja tagasi SRS-le, et viimane teeks määrusega ettenähtud maksekäsu.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 9 Tarbijakrediidilepingust tulenevale rahalisele nõudele tuginedes palub avaldaja teha maksekäsk. Kuna maksekäsumenetlus toimub kuni maksekäsu tegemiseni ühepoolselt, ei ole tarbijast võlgnik seisukohti esitanud. Kohtuasja menetlenud eri astmete kohtute põhjendused on osaliselt erinevad, esmalt seoses tarbijakaitse ulatusega ja täpsemalt seoses küsimusega, kuidas peab kohus täitma oma kohustust hoida ära ebaõiglaste lepingutingimuste õiguslikud tagajärjed.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 10 Käesoleva asja asjaolude põhjal saab tuvastada järgmist. GPK artikli 410 alusel on esitatud maksekäsu tegemise avaldus. Riigisisese õiguse kohaselt osaleb maksekäsumenetluses kuni maksekäsu tegemiseni vaid üks pool. Tarbijakrediidilepingust tulenevatele nõuetele tuginedes palutakse esitatud avaldusega teha maksekäsk (kohtumäärus, millega kohus kohustab võlgnikku rahuldama avaldaja esitatud nõuded, mida kohus on tunnustanud). Kõik kohtuasja lahendamiseks pädevad kohtud on väljendanud põhjendatud kahtlust, et osaliselt põhinevad nõuded ebaõiglastel lepingutingimustel, mis suurendavad krediidist tulenevate nõuete väärtust. Avaldaja sõnul on võlgnik (tarbija) teinud makseid, mida on muu hulgas kasutatud ebaõiglastel lepingutingimustel põhinevate nõuete rahuldamiseks.
- 11 Kui – nagu on SGS eeldanud muudes kohtulahendites – ebaõiglastel lepingutingimustel põhinevad maksed tuleks vastavalt ZPK artikli 19 lõikele 6 maha arvata krediidilepingu tasumata osadelt (põhinõude ja intressinõude summa), see tähendab, et kui omal algatusel tuleks teha tasaarveldus, kui lepingutingimus, mille alusel on tarbija teinud makse, loetakse ebaõiglaseks, siis

ei oleks kohtu maksekäsu tegemisel vajalik, et tarbija esitaks GPK artikli 414 alusel vastuväite või et toimuks hagimenetlus, kus tarbija saaks kasutada oma tasaarveldusõigust. Sellega seoses viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtu otsuse C-243/08 resolutsiooni punktidele 1 ja 2.

- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab oluliseks tuvastada, kas juhul, kui ilma tarbija osaluseta toimivas menetluses kontrollib liikmesriigi kohus asjaomase kahtluse korral lepingutingimuse ebaõiglast olemust ja talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, **peab** liikmesriigi kohus GPK artikli 410 alusel esitatud maksekäsu tegemise avalduse **täielikult rahuldamata jätma** või **peab** ta selle **rahuldamata jätma osaliselt** konkreetse lepingutingimuse osas, kusjuures ta võtab **omal algatusel** arvesse lepingutingimuse ebaõiglase olemuse **tagajärgi**, kui talle on teada, et sellise lepingutingimuse alusel on tehtud makseid, ja kas kohtule on siduvad korraldused, mille on teinud kõrgema astme kohus, kes – pidades lepingutingimust küll ebaõiglaseks – näeb GPK artikli 410 alusel ette maksekäsu tegemise, millega ta ühte osa lepingutingimuse ebaõiglase olemuse tagajärgedest tegelikult arvesse ei võta. Viimati nimetatut on seotud tõhusate õiguskaitsevahendite tagamisega tarbijale, kuna liikmesriigi kohus lubab nõuete tasaarveldamist vaid subjektiivse õiguse teostamise korral ja vaid erandkorras vastavalt ZPK artikli 19 lõikele 6. Seega kas olukorras, kus direktiivi 93/13/EMÜ artikli 6 lõikest 1 tuleneb kohtule kohustus jätta ilma võlgniku osaluseta toimivas menetluses lepingutingimus tarbija suhtes omal algatusel kohaldamata, kuna esineb kahtlus, et see on ebaõiglane, kuid viidatud sätte kohaselt ei pea kohus maksekäsu tegemise avaldust rahuldamata jätma täielikult, vaid üksnes osaliselt, peab kohus juhul, kui talle on teada, et tarbija on teinud makse ebaõiglase lepingutingimuse alusel, võtma omal algatusel arvesse lepingutingimuse ebaõiglase olemuse tagajärgi, kusjuures riigisisene õigus lubab kohaldada ZPK artikli 19 lõiget 6 analoogia alusel koosmõjus ZZD artikli 76 lõikega 2 ja seda on eespool viidatud sarnastes kohtuasjades juba ka tehtud?
- 13 Tõlgendusotsuse vastu eksisteerib huvi, kuna Euroopa Kohtu senine praktika ei anna esitatud küsimustele vastuseid. Euroopa Kohtu olemasolevast ja viidatud praktikast ei nähtu üheti mõistetavalt, kas tõlgendus neid küsimusi hõlmab. Seepärast peab eelotsusetaotluse esitanud kohus vajalikuks esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 teise lõigu alusel eelotsuse küsimused ja menetlus põhikohtuasjas peatada.